

שאל בני

פרשת בהעלותך תש"פ

העלון יוצא לאור ע"י מכון "שאל בני" העוסק בעניני שמירת הלשון
חשיבה חיובית לימוד זכות ואהבת ישראל

<mailto:shealbeni@gmail.com> להנצחות ולתרומות, ניתן ליצור קשר

במייל: shealbeni@gmail.com

או לפקס 15388640643

מעשה שהי'

פעם שאלו את הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, שיש נדיב שחפץ לתת תרומה נכבדה, אך מסתפק, האם לתת תרומה כדי לרכוש אמבולנס חדש. או לתת תרומה לחיזוק שמירת הלשון? השיב הגרי"א זצ"ל. בוודאי שעדיף לתת לחיזוק שמירת הלשון, כיון שאם יתחזקו בשמירת הלשון לא יצטרכו אמבולנס, יהיו בוודאי פחות צרות בכלל ישראל.

נצור לשוני מרע

בפרשתנו מסופר שמרים הנביאה דיברה לשון הרע על משה רבינו, ומיד נענשה בצרעת. מעניין לראות את התנהגותו של משה רבינו אל אחותו. התורה מספרת שמשה רבינו צעק, "ויצעק משה אל ה' לאמר קל נא רפא נא לה" והשאלה הקשה מדוע צעק משה רבינו? יבקש יתפלל למה לצעוק? האור החיים אומר שמשה צעק, כדי שלא יחשבו שמפריע לו, כביכול נפגע נעלב מדברי מרים, ח"ו משה רבינו ה' מהנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים, לא נפגע צעק לקב"ה שיושיע וירפא את מרים.

אולי אפשר להוסיף, שמשה רבינו ביקש שהקב"ה ירפא אותה מהלשון הרע, לא הצרעת הפריע לו רק כאב לו שאחותו לקתה בחטא זה, תעזור לה לשמור על פיה וכך לא תחטא, ולא תסבול.

אף אנחנו מתפללים בסוף כל תפילת העמידה שלוש פעמים ביום, אנו מתפללים "אלוקי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה". מדוע מסיימים את התפילה במילים אלו?

החפץ חיים כותב בספרו שמירת הלשון שאדם שאינו שומר על פיו, התפילות שהוא מתפלל אינם עושות פירות ואינן נשמעות בשמים, הפה שלו מלוכלך, עכור, כל הדיבורים שיוצאים מפיו נדחים ואינן תפלתו נשמעת. לכך אנו מסיימים בבקשה נצור לשוני מרע, שנזכה לשמור על הפה שלנו, רק כך התפילה תתקבל.

ברכת שים שלום

גם הברכה האחרונה שאנחנו מבקשים בתפילה היא ברכת שים שלום וכו', ומסיימים כהודאה לקב"ה "המברך את עמו ישראל בשלום", מה ענין השלום?

שמעתי מהמגיד הנודע הרב רבי אלימלך בידרמן שליט"א שאמר רש"י הקדוש בפרשת בחוקותי על הפסוק "ונתתי שלום בארץ", אם אין שלום אין כלום. מה יועיל לנו שהקב"ה יתן לנו את כל מחסורנו אך ח"ו תהי' מחלוקת במקומותינו. האמרי אמת זצ"ל כתב בשנת תרפ"ו מכתב ביום הילולת אביו בעל השפת אמת זיע"א לכל בתי החסידים מילים כדורבנות, "באתי לבקש ממכם דבר ששקול אצלי כמו הרבה בקשות, והוא השלום, והוסיף שדבר זה חסר אצלנו". ולכך מסיימים את התפילה בברכת שים שלום, שהשלום ישרה עלינו את כל הברכות שבקשנו בתפילה.

סיום הקדיש

גם כשמסיימים את הקדיש יתגדל ויתקדש וכו', מסיימים "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום". רק כשיש שלום מתגלה קדושתו של הקב"ה, ואז אפשר לבקש "תתקבל צלותהון ובעותהון" התפילות והבקשות של כל ישראל. הוסיף ר' אלימלך בידרמן שליט"א ואמר איך עושים שלום? מורידים את הראש בכפיפה לצד שמאל ולצד ימין, והולכים אחורה, ומוותרים, וכך עושים שלום, אין לך כלי מחזיק ברכה יותר מהשלום.

סיום ברכת המזון

כן גם את ברכת המזון אנחנו מסיימים ב"עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו". ויש להבין מה הקשר בין שלום לברכת המזון? אנו מבקשים על פרנסה, מזון, וחיים, לשם כך חייבים שלום, ללא שלום אין כלום. האמרי אמת כתב במכתבו המפורסם ששלח בה' שבט לכל בתי החסידים, שירבו בשלום, ובלי ספק בזכות זה יעזרכם ה' בכל הענינים בכלל ובענין הפרנסה בפרט.

מה המניע לדבר לשוה"ר

מדוע אנשים מדברים לשון הרע? מה הדחף הכל כך חזק, שאנשים לא מסוגלים וצריכים ממש לפעול בכחות על טבעיים לשמור את פיהם?

יש כמה וכמה תשובות לדבר. אנחנו נתמקד בנקודה אחת והיא קנאה, הגורם הראשי לכל החטא של הנחש וחטא אדם הראשון ה' הקנאה. הנחש ראה את אדם וחוה חיים בטוב וקינא בהם, ועל כן החליט להחטיא אותם, לגרום להם מיתה, להרע להם.

המריבה הראשונה ביום הראשון של הבריאה, ה' בין האחים קין והבל, והכל התחיל בגלל קנאתו של קין בהבל, קין הרג את הבל ומדוע? כיון שהוא קינא בכך שהבל זכה להארת פנים "ואל הבל ואל מנחתו שעה, ואל קין ואל מנחתו לא שעה".

יסוד הקנאה זו המידה שמקננת בליבות בני אדם ואוכלת בהם כל חלקה טובה. הוא רואה את חבירו קונה דירה חדשה גדולה ורחבה, ואינו יכול להכיל מדוע לחבר יש ולי אין, ומיד הוא מתחיל לדבר על חבירו, האם אתה חושב שהכסף שלו נקי, הוא גנב, עוקץ אנשים, ואם לא מדבר לשון הרע, ידבר אבק לשון הרע יאמר אני לא רוצה לומר מה שאני יודע עליו. על הכספים שלו, על היושר שלו.

הוא רואה את חבירו עושה שידוך טוב, קיבל משרה חשובה, קשה לו לשמוע ואומר אם אני רק אספר מה שאני יודע עליו, היו מסתכלים עליו אחרת.

גדול תלמוד שמביא לידי מעשה

מטרת הלימוד, היא לא עצם הלימוד כדי לצבור חכמה, לדעת את ההלכות כדיעה בעלמא, וכמו שכתב הרמב"ן באגרת לבנו, "וכאשר תקום מן הספר תפשפש באשר למדת עם תוכל לקיימו", ואם כן הם הדברים בכל לימוד ולימוד, וכל נושא ונושא, בוודאי וק"ו הלימוד והעיסוק בהלכות שמירת הלשון, אשר כל תכלית הלימוד הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות, כדי לדעת מה מותר לדבר ומה אסור, והדברים נוגעים למעשה יום יום שעה שעה רגע רגע, בוודאי שלא התלמוד עיקר אלא המעשה.

מסופר שלאחר שסיים החפץ חיים את ספרו חפץ חיים ושמירת הלשון, נסע אל רבי ברוך מרדכי ליפשיץ מנובהרדוק כדי לבקש ממנו הסכמה, התפעל הרב מהספר וראה את ההשקעה הגדולה בו, אולם טרם נתן את הסכמתו ביקש לבדוק האם אמנם נזהר המחבר בעצמו בלשונו, כפי שהוא דורש מאחרים, ולכך לא נתן לו הסכמה מיידית, וביקש מהחפץ חיים שישעה בביתו מספר ימים, ולאחר מכן יתן לו הסכמה. הרב שלח את אחד מתלמידיו שינסה לדבר עם החפץ חיים דיבורי לשון הרע, אולם לשוא הי' כל עמלו אפילו אבק לשון הרע לא עלה על דל שפתיו של החפץ חיים, כששמע הרב שהחפץ חיים נזהר בכל אופן וצד שהוא, ולא מדבר לשון הרע, נתן לו הסכמה נלהבת לספרו.

כן מסופר על רבה של לידא, שסירב להעניק לחפץ חיים הסכמה לספרו, בטענה שאין לאברך צעיר לחבר ספר כה חשוב, כשיצא החפץ חיים במפח נפש מביתו של הרב, פגש את דיין העיר שהי' אחיו הצעיר של הרב. כשנודע לדיין שאחיו הרב לא אבה להסכים על ספרו, ניסה לנחם את החפץ חיים ואמר לו שאחיו הוא אדם תקיף וקפדן, ואל לו להצטער על סירובו לתת לו הסכמה. אך החפץ חיים מיהר להשתיקו וללמד זכות על רבה של לידא, שבאמת צודק הרב שאין לאברך צעיר כל כך להוציא ספר חשוב ויקר ערך. כשראה הדיין את גדולתו של החפץ נכנס אל אחיו הרב וסיפר לו, מיד קרא הרב לחפץ חיים ונתן לו הסכמה נלהבת מלאה בתהילות ותשבחות, כשהוא מצין שם על המחבר, "שהוא נאה דורש ונאה מקיים".

לשמור לעשות ולקיים

כל בוקר בתפילת שחרית אנחנו מבקשים, "אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו, וכו' ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים", ויש להבין אחרי שאנחנו מבקשים ללמוד וללמד, לשמור מצוות לא תעשה, ולעשות מצוות עשה, מהו עוד ולקיים? שמעתי ביאור נפלא מהרב משה שאול קליין שליט"א, קורה שגם אחרי שלמדנו הייטב הלכות בורר, מלבן ועוד, ואנו יודעים את ההלכות על בוריין, ביום השבת פתאום אנחנו מגלים איך ללא משים לב, עברנו על בורר, הוצאנו את הפסולת מהאוכל, כשהבגד התלכלך, נקינו אותו עם מעט מים, איסור מלבן מדאורייתא, ואנו שואלים את עצמינו איך זה קרה? הרי למדתי ואני יודע שאסור לכבס בשבת, אסור לברור.

את התשובה כתב ה"בני יששכר", וכעין זה כתב "הנועם אלימלך" בהנהגות האדם, שכל אחד ואחד צריך להתפלל הרבה כדי לזכות ולקיים, יש חטאים שמונעים מהאדם לקיים, זו שכחה שבאה בעקבות חטאי האדם, ועל זה אנו מתפללים ולקיים - שנזכה לקיים. מסופר על החפץ חיים שפעם הזדמן לעיירה ושהה שם, בלילה אמר בעל הבית, אעקוב אחר החפץ חיים נראה כיצד הוא מבלה לילותיו, והנה הוא רואה את החפץ חיים הולך אנה ואנה שעות רבות, ומתפלל שהקב"ה יציל אותי מהכעס. גדול ישראל אציל המידות שלא פגע ולא כעס על אדם מעולם, הולך ומתפלל הרחמן יצילנו מהכעס.

מיתת תלמידי רבי עקיבא

תלמידי רבי עקיבא נפטרו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, כל מי שלומד את הגמרא הזאת תמה ולא מבין, וכי משום כך מגיע מיתה, מוות, הם לא חיללו שבת לא עבדו ע"ז, מדוע נענשו במיתה? ובאיזה מיתה הם מתו? אומרת הגמרא (יבמות סב): באסכרא המיתה הקשה ביותר! המהרש"א אומר תלמידי רבי עקיבא נפטרו באסכרא, משום שהעונש על לשון הרע הוא אסכרא מוות קשה עד מאוד, וכמו שהגמרא אומרת (מסכת שבת לג): שהמחלה מתחילה בלב ומסיימת בפה. ומה הענין שהמחלה מתחילה בלב? אפשר לבאר שהשורש והמניע של דיבורי לשון הרע, הכל מתחיל בלב, יש לב חורש מזימות, מלא קנאה ושנאה, לב כזה בוודאי ידבר לשון הרע ורכילות וכל דיבורים אסורים, הוא טעון, כאוב, מלא טרוניה, הפה הוא הגומר הוא הארובה של הלב, אם הלב נקי ללא לחצים מיותרים, הפה לא יוציא עשן, אבל אם הלב מלא וגדוש קנאה ושנאה הפה יירה חיצים של דיבורים אסורים. לכך תלמידי רבי עקיבא נענשו במיתה, כי לשון הרע קשה מג' עבירות חמורות, לשון הרע הורג שלושה. את המדבר ואת השומע ואת זה שדיברו עליו.

ניתן להזמין שיעורים והרצאות בענייני תיקון המידות חינוך ועוד,

פאלפון: 0504182631 וברוא"ל: shealbeni@gmail.com